

JULKISET HANKINNAT

kestävyyden ja kiertotalouden edistäjänä

VALONIA

VARSINAIS-SUOMEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN
JA ENERGIA-ASIOIDEN PALVELUKESKUS

Riikka
Leskinen,
VALONIA
9.10.2018

The World is full of waste, yet the demand for raw materials is increasing globally

Why do we throw away about 80 % of consumer products and their materials?

The global demand for raw materials will increase during the next 20 years

On average, materials in Europe are used **only once.**

In Europe e-waste not recycled every year

1,000,000 tons

Farmland, over **+ 200 %**

Water **+ 137 %**

10-15 % of building materials goes to waste during construction.

12 billion tons of plastics waste will be in landfills or natural environment by 2050.

Steel **+ 57 %**

Energy **+ 32 %**

Uusi talouden malli, jossa materiaalit ja arvo kiertävät

Siirrytään pois lineaarisesta materiaalien kertakäyttöön perustuvasta talouskasvusta, joka ei sovellu modernin yhteiskunnan tarpeisiin.

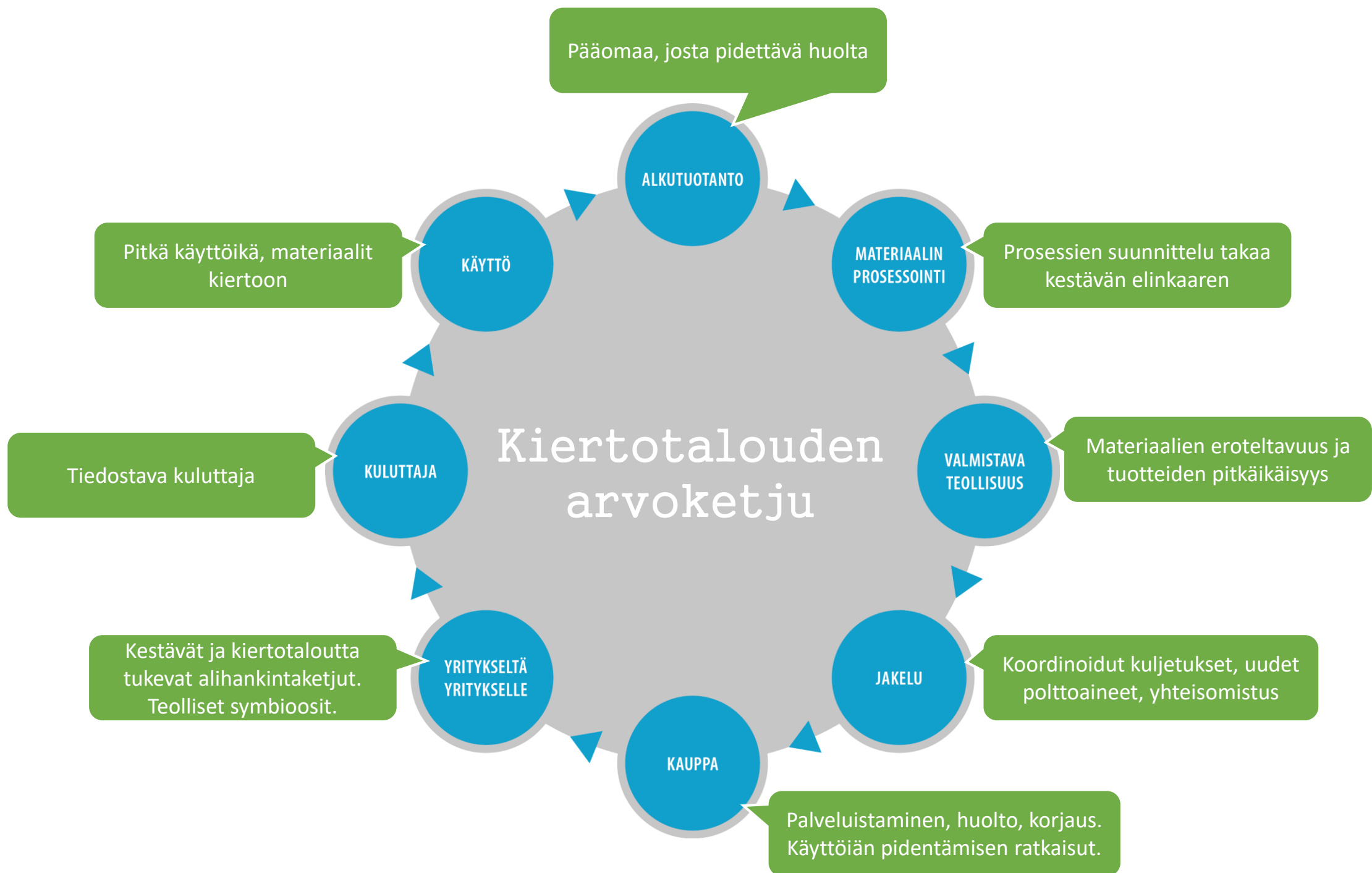
Tarvitaan systeemitason muutos, joka toteutuu sekä pienessä mittakaavassa, että globaalilla tasolla.

Kiertotalous leikkaa läpi koko yhteiskunnan, kaikkien sektoreiden ja toimialojen.

” 70 % EU-alueen teollisuuden päästöistä syntyy teräksen, alumiinin, sementin ja muovin valmistuksesta.” (Sitra)

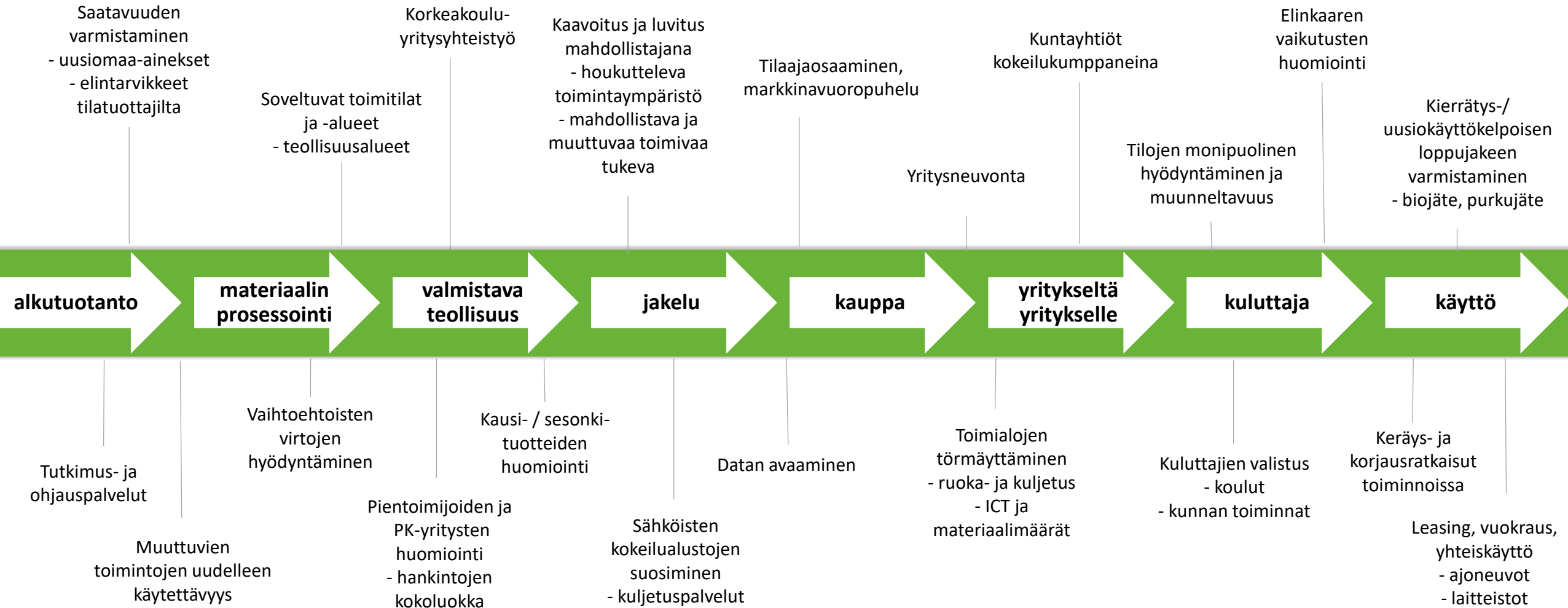
”Kiertotalous tarjoaa Suomen taloudelle vähintään 2,5 miljardin euron vuotuisen kasvupotentiaalin.” (Sitra)

”Suomeen yli 75 000 uutta työpaikkaa.” (Rooman klubi)

Julkiset toimintojen rooli kiertotalouden mahdollistajana

”Julkiset hankinnat ja julkisten toimijoiden luoma positiivinen sekä mahdollistava kuva alueesta, luovat kehittyville yrityksille kutsuvan ja kiinnostavan alustan tulla kokeilemaan uusia ratkaisuja.”

Kunta luo hankinnoilla mahdollisuuksia kiertotaloudelle

Julkisin varoin tehdyt hankinnat ja investoinnit 35 miljardia euroa

Valtioneuvoston periaatepäätös (13.6.2013) sitouttaa valtion ja kunnat edistämään energia- ja ympäristö- eli niin sanottuja cleantech-ratkaisuja. Periaatepäätöksen mukaan valtiolla ja kunnilla on velvollisuus ottaa huomioon vihreän teknologian ratkaisut kaikissa julkisissa hankinnoissa.

Hallitusohjelman 2015 tavoitteena on ollut nostaa innovatiivisten hankintojen osuus 5 prosenttiin kaikista julkisista hankinnoista.

Julkinen sektori voi vauhdittaa tuotekehitystä ja uudenlaisten ratkaisujen käyttöönottoa

Hankinnat osa kunnan talous- ja elinkeinopolitiikkaa

Kiertotalouden eri tasot hankinnan näkökulmasta

Kiertotalouden edistämisen hankintojen kautta voidaan jakaa neljään eri tapaan.

1 Kiertotaloutta edistävät kriteerit

Kilpailutuksessa voi hankittavalle tuotteelle tai palvelulle asettaa erilaisia, kiertotaloutta tukevia kriteereitä. Hankintalaki antaa paljon mahdollisuuksia, kriteerinä voi olla esim.

- Uusiomateriaalin osuus
- Uudelleenkäyttö, varaosat
- Pakkausmateriaali
- Ravinteiden sitominen
- Lämmön talteenotto
- Älykkäät järjestelmät
- Raaka-aineet ja prosessit

Kriteerejä saatavilla esimerkiksi www.motivanhankintapalvelu.fi

2 Uudenlaiset tuotteet ja materiaalit

Innovatiivisen hankintaprosessin kautta voidaan löytää uudenlaisia tuotteita, jotka vahvistavat kiertotalouden prosesseja. Esim.

- Uusiomateriaaleista valmistetut komponentit mm. rakentamisessa
- Älykkäät järjestelmät (IoT), automaatio

3 Tuote palveluna -konseptit

Monia tuotteita tai palveluita voidaan hankkia palveluna, jolloin fyysisen tuotteen sijasta hankinnan tulostittarina voi olla esim.

- Valaistus
- Sisälämpötila
- Eri tarpeita vastaavat tilaratkaisut
- Kylläiset koululaiset
- Käyttöaika

4 Kannustaminen kiertotalouden ekosysteemeihin

Kunta voi tukea arvoketjuajattelua tarjoamalla alustan kiertotalouden ekosysteemin syntymiseen. Esimerkiksi laaja rakennusurakka toimii alustana uudentlaisille arvoketjuille ja yhteistoimintamalleille.

Kunta tarjoaa mahdollisuuden suljetun kierron ekosysteemeille tai alustan (strateginen linjaus esimerkiksi öljystä luopumiseen) liiketoiminnan kehittämiseen.

- Kehittämiskumppanuus
- Allianssimalli
- Asiakasyhteistyö
- ”Kiertotalouspuistot”

Strategiset hankinnat

Kannattaa keskittyä strategisesti merkittävimpiin hankintoihin.

E erityisen kiinnostavia hankinnat liittyen

- Rakentamiseen
- jätehuollon palveluihin
- uusien biopolttoaineisiin
- elintarvikehuoltoon sekä
- ravinteiden talteenottoon

Olennaista hankinnassa

On keskityttävä koko elinkaareen, katse rohkeasti tulevaisuuteen:

”Mihin ongelmaan haemme ratkaisua?

Mikä on perimmäinen tarve?

Minkälainen lopputulos halutaan pitkällä tähtäimellä?”

Hankintojen strategisuus on kaiken lähtökohta

- Strateginen ohjaus
- Sitoutuminen tavoitteisiin konkreettisen työn kautta
- Poikkihallinnollinen yhteistyö
- Osaamisen tietoinen vahvistaminen

Esimerkkejä strategisen ohjauksen käytännöistä:

”Innovaatiopotentialin arviointi aina, kun hankinnan arvioidaan pitävän sisällään...”

”Yhteiskuntavastuun näkyväksi tekeminen”

”Elinkeino- ja/tai ympäristövaikutusten arvioiminen etukäteen”

Tulosperusteisuus

Ostaja määrittelee vaikuttavuustavoitteet ja mittarit

Markkinoilla mahdollisuus kehittää uusia ratkaisumalleja

⇒ Huomioitava budjetissa

- Hankintojen suunnittelu oltava osa talouden kokonaissuunnittelua
- Investointisuunnitelmissa hankintakustannukset ja tulevat käyttökustannukset rinnakkain (yksikkörajat ylittäen)

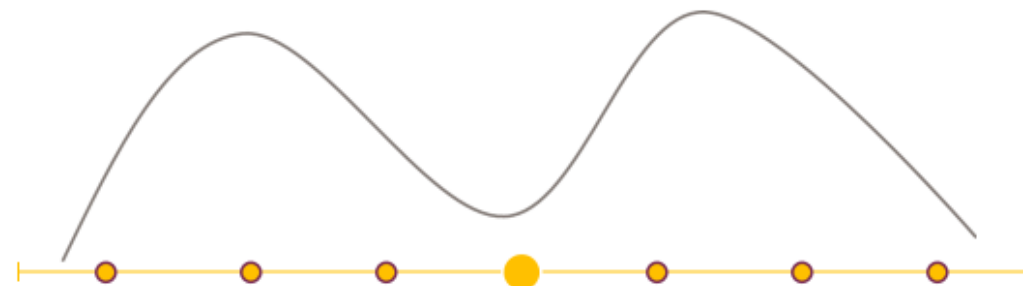
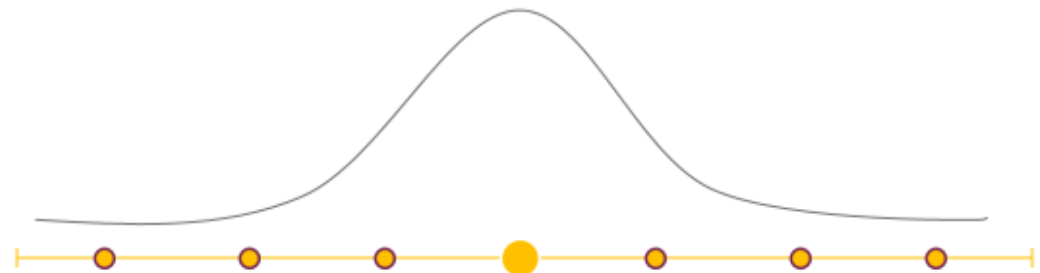
⇒ budjetti laadittava usean vuoden aikajänteellä

- Elinkaarikustannuslaskenta työkaluna

Valmisteluvaiheeseen on löydyttävä aikaa

- taustatyöhön
- loppukäyttäjän osallistumiseen
- markkinavuoropuheluun
(avoimuus, läpinäkyvyys,
tasapuolisuus)
- suunnitteluun, mm.
mahdolliset sopimusmallit
- Dokumentointiin

Seurantaa ei saa unohtaa

Miten lopulta kävi?

Vuoropuhelu sopimuksen aikana.

Seurantaindikaattoreita kannattaa kirjata kunnan strategiaan. Voivat olla määritettyjä tilinpäätöksen tai vastualueen mukaan.

- Kunnan toiminnassa syntyvän jätteen määrä (t)
- Kunnan alueella tuotetut energian uusiutuvan raaka-aineen osuus (%)
- Kuljetapaosuudet (%)
- Liikennevaikutusten / energiaratkaisuiden tarkastelu suunnittelussa (lkm)

Muista nämä

- Onnistuneet hankinnat ovat avainasemassa kunnan elinvoimaisuuden kannalta.
- Kiertotalous kytkeytyy kaikkiin hankintoihin - tavalla tai toisella
- Onnistuneet hankinnat vievät aikaa
- Jatkuva markkinavuoropuhelu keskeistä, jotta saa parhaat mahdolliset tarjoajat
- Poikkihallinnollinen yhteistyö ja osaamisen vahvistuminen
- On keskityttävä koko elinkaareen ja pitkän aikavälin vaikutuksiin
- Hankitaan tuloksia, ei tavaraa
- Strategiset tavoitteet on näyttävä myös budjetissa

Kiitos!

Ota yhteyttä:

Riikka Leskinen
Toimialapäällikkö, Valonia
riikka.leskinen@valonia.fi
p. 044 9075995

www.valonia.fi

VALONIA

VARSINAIS-SUOMEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN
JA ENERGIA-ASIOIDEN PALVELUKESKUS

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND